

EPERJESI LAPOK

(FELVIDÉKI SZEMLE)

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., félévre 5 kor.,
negyedévre 2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fill.
Hirdetési díj: Háromhastós petisors egyszeri hirdetésre 15 fill. Többszörös hirdetésért jutányosabb. Nyilattér: minden sor 20 fill.

Az Eperjesi Széchenyi-kör
s az Eperjesi Kereskedők és Keresk.-ifjak Egyletének
hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Eperjesen, Pá-utca 59. szám, Kósch Árpád könyvnyomtató-intézet.
Ide intézendők minden a lap szellemi részét illető közlemények
valamint a hirdetési díjak is.

Rákóczi napja.

Ha van a magyar nemzet ezeréves történetében nemcsak világtörténelmi jelentőségű, hanem egyúttal az egész magyar társadalom és kultúra történetébe is korszakalkotóan belenyúló időszak, úgy elsősorban a II. Rákóczi Ferencz kuruczszabadságharcának kora ez. Nemcsak államiságunk, fajunk önfentartási, elszánt, példátlanul lelkes küzdelme volt ez a korszak, hanem megújulása a magyar társadalmi élet nemzeti sajátosságainak, önállóságának s fényes időszakának a politikai és vallási gondolat szabadság ragyogásának.

Büszke legyen örökre Sárosvármegye arra, hogy a napfény, mely a kuruczszabadságharczon át dicsőségesen sugározta be ezt a szép országot, itt kelt fel; büszke legyen rá, hogy a magyar nemzeti Génusz e vármegyének megszentelt talaján acélozta meg annak szívet és karjait, a ki a fényes korszaknak örökön-örökké hálás kegyelettel áldott központja volt: II. Rákóczi Ferenczet!

Ha van a magyar társadalomnak köre, mely hévvel áldoz nagyjaink emlékezetének tiszta oltárán, úgy e városnak és vármegyének közönsége első azok között. Öröm tölti el kebleinket, valahányszor az Eperjesi Széchenyi-kör által rendezett irodalmi és hazafias történelmi emlékünnepek alkalmával vendégeinkül tisztelt illusztris férfiak ajkáról hallhatjuk az elismerő szót. S háláérzet kél kebleinkben mindannyiszor azok iránt, a kik bennünket, ezt a minden szépre s jóra fogékony intelligens közönséget önzetlen fáradozásaikkal vezetik a dicsőség útján; különösen pedig igaz, a legmélyebben éreztet hálánk, tiszteletünk s nagyra-

becsülésünk környezi országos politikai s nem kevésbé tudományos életünknek azt a kiválóan nagynevű oszlopos tagját, a ki nemcsak szentélyt alapított nekünk honfűi érzelmeink s a szellemi élet megannyi körét felölelő hajlamaink ápolására és fejlesztésére, hanem negyedszázad óta éltető lelke is közkincsünknek: Széchenyi-körünknek; nemcsak hogy minden nevezetesebb alkalommal közöttünk van, hanem szellemi nagyságával mindjobban fokozza szülővármegyéje lelkes közönségében azt a keveseknek osztályrészül jutott általános nagybecsülést, hálás tisztelettel párosult szeretetet, melylyel legalább némileg jutalmazni véljük e vármegye s elsősorban e város nagy intelligenciájú közönsége érdekében kifejtett páratlan fáradozását s lelkesítő példaadását.

Dr. Berzeviczy Albert v. b. t. t., Széchenyi-körünknek alapítója s védnöke ő, a ki most is, mint már annyi sokszor — legutóbb a múlt évi október hó 5-ikén megtartott Tompa-ünnepek alkalmával ünnepnappá s örömnappá tette azt a — II. Rákóczi Ferencz emlékének szentelt — Széchenyi-köri díszgyűlést, melyre a Kör vezetői s egész közönsége hónapok óta a hazafűi kegyelet tiszta lelkesedésével vágyódtak.

Illesse érte legnagyobb elismerésünk s tiszteletünk elsősorban őt; adjunk kifejezést elismerésünknek mindazok iránt, a kik vele együtt igyekeztek újra dicsőséget szerezni Széchenyi-körünknek.

Az ünnepély részleteiről a következőkben számolunk be:

A díszelőadás.

A Rákóczi-ünnep előestéjén a városi színházban díszelőadást rendezett a Széchenyi-kör színészeti szakválasztmánya a zene- és képzőművészeti szakválaszt-

mány támogatásával. A színház padosrai az ünnepélyes alkalomra zsúfolásig megteltek és az előkelő közönség között igen sok idegen vendéget és érdeklődőt is láttunk. Pontban 8 órakor felgördült a függöny és a kollégiumi tanítóképző-intézet dalkara, Kapy Gyula tanár szakavatott vezetése mellett, Huber Károly «Öseink emléke» cz. művének összhangzatos elénkésével megkezdte a díszelőadást. Ezután a Kör kedves vendége, Windt Margit, szavalta el kitünő előadással Farkas Imrénének «Fábián, Rákóczi hadnagya» című melodramáját, melynek zenei részét Nehrer Nelly művészi zongorajátéka szolgáltatta. Kiváló mozzanata volt az előadásnak a 3. pont, mely alkalommal Krauss Soma szakavatott zongorakísérete mellett Mühlkverthi Müller Henriette — a Széchenyi-kör vendége — énekelt kurucz-dalokat. A szereplő bámulatos alt hangja, mely betöltötte a színház minden zugát és belopódzott a szívekbe, általános csodálatot keltett. «Magyar gályarabok éneke» (egyházi dal, 1674.), «II. Rákóczi Ferencz imája», «Patyolat a kurucz» — mind a hazaszeretet hűrait rezegették meg. Majd megszólalt a tárogató, melyet Bartók Péter virtuózitással kezelt és hallani véltük a hazáért aggódó kurucz-hazafi kesergését. Két pompásan rendezett előképet is bemutatott a fáradhatatlan rendezőség, mely minden várakozást felülmúlt. Az egyik II. Rákóczi Ferencz elfogatása volt, a Benczúr-féle festmény után. A másik II. Rákóczi Ferencz bevonulása az ónodi gyűlésre, Dudits Andor festménye után. Szép volt mindakettő, mint a tündéralom. A díszelőadás fénypontja azonban dr. Stephány Nándor «Pro Libertate» című korrajzának az előadása volt. Megremeg kezünkben a toll, mikor ezeket a sorokat írjuk, mert íme a tehetséges szerző már nincs közöttünk. Példátlan gaztett áldozata lett. Minek az elismerés, ha a szív már nem dobog!... A darab előadása fényesen sikerült. Dr. Raffay Ferencz és dr. Stephány Nándorné kiváló tehetségük egész erejét vitték bele a darabba és ez alkalommal egyik legkiválóbb sikerüket érték el. Andor Sándor, Matherny Gusztáv és Faragó József nagyobb szerepekben, valamint Holénia László, Lisskay Miklós, Klein Lénárd, Petrovay Ákos és Weichhart Valdemár kisebb szerepekben derekasan állták meg helyüket a

A HADAK CSILLAGA.

írta Csengöy Gusztáv.

Egyedül virrasztva hosszan eltűnöködöm,
Atvonul lelkem a végtelen időközön,
Századok sordban nemsetemet nésem:
Hogy ragadja sorsa végig annyi vésszen;
Hogy jut a magasból lassan a lejtőre...
Van-e lehetőség haladni előre —
Nem le az örvénybe, de magasra újra?...
Jön-e még derű is a felhős borúra?

Háborog a lélek, mint hullámos tenger:
As-e a nemzet is, mi maga az ember?
Férfi-erejéből agg kordra gyengül,
Majd sirján csupán az emlékeket sendül?...
Átsűg az időközön a sivár enyészet;
Te is már, nemsetem, hideg szelét érszed? —
Derekad megroppant, látdsod elbágyadt,
Kábult dlomba véss révedéső vágyad.

Ne — ne lássam én est!... Fölriadok végre,
Fölnézek a mélyből, föl a magas égre,
Nézek a sötétkék tiszta éjszakába,
Rám ragyog a mennyből csillagos világa...
Keresem titkait... keresem... keresem...
Meglelem-e végre?... vagy talán soha sem?
Látok-e vigassul rajta csodajeleit?
A szörnnyű kérdésre van-e ott felelet?...

...De most im' egyszerre feltűnöklik titka.
Kifényesül hosszan az egek kárpitja:
Egy csillag jelent meg csodálatos fénynyel,
Tündöklő nagy csillag hosszú lángsörénnyel.
Te vagy, óh büvös, kit üstökösnek hívnak,
Kit elnyomott népek sóhajtva dítanak! —
Egyik a sok közül... Melyik? ast se kérdem.
Megjutott pályádról sejtve is megértem.

Csodálja az égnek lényed ragyogása,
Hol van az a tudós, ki megmagyarázza?
Megmondják, mikor jössz, utad kisértik,
De mi vagy, hogy' lettél? ast nem is gyantítják.
Híres tudományuk te nálad ér véget,
Óh az együgyű nép jobban ismer téged;
Jöttödre felújong, avagy reszket búban,
Mert tudja: mikor jössz, akkor háború van.

Szép üstökös csillag, újra megjelentél,
De a te jöttödől a mi népünk nem fél,
Hisz te a miénk vagy, a mi reményeségünk,
Kétszáz év előtt volt régi dicsőségünk;
Rákóczi a neved, minden magyar tudja,
Nagy pályafutásod a kuruczok útja.
Kétszáz év előtt volt fényes jelenésed,
Vártuk e szent évben visszaérkezésed!

Megjelent fényedben dicső fejedelmünk,
Ót várta dhítva, szívssorongva lelkünk;
Köszönti bús népe e szegény hasznak,
Vérső nemsete a hadak csillagának.
Itt van a nagy Isten-üstökös csodája,
Itt vagy, hős Rákóczi, a kit várt haszja;
Te vagy a csillaga, hadad a sörénye,
Nagy eszméd küldelme néped szent reménye.

Látom elvonulni hős pályafutásod,
Mikor az ellenség oszlopaít rásod,
Összetöröd a nép súlyos rabigájt,
Szabaddá vívod ki magyarok haszját.
Megtörni az ellen elnyomó hatalmát,
Megéptetni Lajos, Mátyás birodalmát.
Es volt a te lelked nagy eszménye, vágya,
Es volt a kuruczok ragyogó világa.

Dicső küldelmeitek előttem húzódik,
Munkáctól Trencsénig, messze Rodostóig,
Márvány-tenger habját lassú szél ringatja —
Hős korodat a nép régen elsiratta.
Elfelelt hát végkép teged e haszban?
Vagy elaggott már a csendes rabigában?...
Nem, nem! — Óh látjátok csillagát az égen?
Kétszáz éves utját megfutd es évben.

A mit ihletében csak a költő látott,
Megfjodni látjuk a kurucz világot;
Régi eső nótáit tárogató szegi,
Friss erőre keltünk, nem csügged már senki.
A magyar nemzetnek hajnaluk reménye,
Küldelemre hí fel Rákóczi eszménye, [jünk:
Es e harcban kell hogy győzedelmet nyer-
Te járss most előttünk, dicső fejedelmünk!

Te vagy a válassza a nagy kérdő jelnek,
Ne mondja a magyart senki agg embernek,
Nem jut soha nemzet a vének sorára,
A mig van hű fia, a mig van haszja;
S mig van a haszban bistató eszménye,
Van addig hite is, van addig reménye.
Bár a küldelemre nem ragadunk fegyvert,
Megverjük mi is ast, kit a kurucz megvert.

Nagy fejedelmünk te, kit köszönt a dal ma,
Erőstsen minket nagy hited hatalma!
Ihlesd meg népedet hősi szellemeddel...
Muljel, bús éjszaka... virradj meg szép reggel!...
Muljon el nemsetem, nagy viharod éje,
Hossa meg szebb jövőd e nagy év eszméje;
Fenn lobogjon újra Budavárnak ormán
Szép nemseti zászlónk, a béke-sivárdány!

Jelen számunkhoz egy iv melléklet van csatolva.

világot jelentő deszkákon. Végül pedig még *Farkas Sándor* zenekara a Rákóczi-indulót adta elő. Nem tehetjük azonban, hogy ez alkalommal ki ne emeljük *Salý Győző* kiváló érdemeit, ki a rendezés fáradságos munkáját odaadással és — a mi fő — nagy eredménytel végezte.

A védnök és a vendégek érkezése.

Szeptember 26-ikán este 10 órakor érkezett meg Budapestről dr. Berzeviczy Albert v. b. t. t., a Széchenyi-körnek védnöke. Kezdetül fogva kilátásba helyezte eljövételét s Körünk iránti odaadó szeretetének s Eperjes iránti ragaszkodásának lekötözött biznyságát adta, a mikor — nagy gondjai s az országos politikai kérdések miatt való bokros elfoglaltsága dacára — nagy örömmel fogadott biztatásának eleget is tett s ezzel a legteljesebb sikert ab ovo biztosította. Fogadására a Kör elnöke és titkára jelent meg a pályaudvaron; a nagyközönség s a Kör tagjai ezalatt a színházi műkedvelői előadásra vettek részt. Az elnökségnek szívből jövő üdvözlő szavai után önmagmértősége köszönetét s örömet fejezve ki, dr. Lakner Árpádnál levő szállására hajtatott.

A Kör vendégei a másnap reggeli vonattal érkeztek meg s fogadásukra dr. Wallentinyi Samu, a Körnek fáradhatlan s ambiciózus titkára — a kinek kiváló érdemei vannak a feledhetlen emlékü ünnep rendezésében — jelent meg. Eljöttek ünnepélyünkre a Magyar tudományos akadémia képviselőiben Myskovszky Viktor; a Magyar történelmi társulatot id. Bánó József és Jakobei Dezső képviselték; Kassa sz. kir. várost Münster Tivadar kir. tan., polgármester; Abauj-Tornavármegyét Rakovszky Endre alispán, Puky Endre főjegyző és Bernát József árvaszéki ülnök képviselték; a Kassai Kazinczy-kör nevében Münster Tivadar és Kovács Zsigmond jelentek meg.

Az ünnepély.

Gyönyörű verőfényes nap kedvezett a Kör Rákóczi-ünnepének. Városunknak képe már a reggeli órákban ünnepies és mozgalmas volt. Nagyszámú közönség hullámozott a Fő-utcán s korán igyekeztek a Vigadó impozáns termében helyet biztosítani maguknak, hogy a d. e. 11 órára hirdetett díszgyűlésnek tanúi lehessenek. Már 11 óra előtt díszes közönség, valóságos zsűfőlétség töltötte be a nagy termet, melynek sorában dr. Vályi János v. b. t. t., eperjesi püspök, káptalanjának több tagjával, a polgári hatóságok s a testületek képviselői foglaltak helyet. 11 óra előtt érkezett meg dr. Berzeviczy Albert védnök, tiszteletteljes rokonszenvvel környezett családjával együtt s a Kör elnöksége a bejáratnál fogadta az érkezőket, Berzeviczy Albertné önmagmértőságának díszes virágcsokrot nyújtván át.

Kevéssel 11 óra előtt a védnök vezetése alatt az emelvényre léptek az ünnepre érkezett vendégek, dr. Bárdossy Jenő főispán, a ki minden alkalmat szívesen s örömmel használ fel, hogy Széchenyi-körünk itteni nagyfőntosságú s nemes törekvése iránti nagybecsülését s odaadó érdeklődését kimutassa; valamint a díszgyűlés szereplői s a Kör tisztviselői és igazgatóválasztmányának tagjai. A műsort a Himnuszok ünnepies és lelkesítő akkordjai nyitották meg, a melyet Kapy Gyula tanár jeles vezetése alatt a koll. tanítóképző-intézet dalkara adott elő. A fenséges dallamot az impozáns közönség, helyeiről felemelkedve, hazafias áhítattal hallgatta végig. Ezután következett az egészben is lélekemelő ünnepnek legkiemelkedőbb pontja, dr. Berzeviczy Albert védnöknek megnyitóbeszéde. A vendégeket s megjelenteket melegen üdvözölve, lebilincsető hatást keltett, essay-szerű magaslapon álló felolvasást tartott II Rákóczi Ferenc és kora jellemzéséről, valamint kulturális és nemzeti nagy hatásáról. Részesei voltunk tehát annak a páratlan ékesszólással előadott, szívünket-lelkünket egészen betöltő jellem- és korrajznak, a melyet az igazi szép és felemelő iránt hevülni tudó közönségünk, a nagyérdemű előadó hálaára kötelező kegyességéből, lapunk hasábjairól bizonynyal újra és újra fogja elolvasni. A nagyszerű tanulmányt osztatlan figyelem- és érdeklődéssel kísérte a hallgatóság s egy ritka tehetségekkel megáldott nagy szellem gondolatvilágát látta megkapóan érdekes és lélekemelő kapcsolatba hozva történelmünk legdicsőbb s legtanulságosabb korszakával. Rendkívüli és felmagasztosító is volt az a hatás, mely az ezernyi díszes közönséget igazi varázslatba hozta s szünni nem tudó tapssal és éljenzéssel adott kifejezést elragadtatásának. A gyönyörű megnyitóbeszéd egész terjedelmében a következő:

«Mélyen tisztelt ünneplő Gyülekezet!

A folyó évben majdnem országszerte megtartott Rákóczi-ünnepélyek sorozata nem lett volna teljes, ha ahhoz Sáros megye és Eperjes város lelkes közönsége a maga ünnepélyével, — melynek rendezésére Széchenyi-körünk készséggel vállalkozott, — hozzá

nam járult volna. A Rákóczi-nemzettség legdicsőbb alakja, kiben a Rákóczi-korszakot megszemélyesítve szoktuk látni, II Rákóczi Ferenc, ép úgy mint apja, Sáros megye főispánja volt; Makovicza és Sáros várainak romjai még ma is fájdalmas emlékeként hirdetik e nemzetiség dicsőségét és hatalmát; Zboró hársai még I Rákóczi György idejére emlékeztetnek; az Eperjes körüli vidék erdősegei a vadászat nemes kedvtelésében gyönyörködő ifjú Rákóczi kúrtjének riadó szavától, falkájának csaholásától visszhangoztak egykor, és ki tudja nem ennek a gyönyörű természetnek az öle dajkálta-e azt a szabadság-eszmét, melynek a fejedelmi sarj azután egész életét áldozta? tudjuk, hogy a sárosi vár alatti kastély termében történt elfogatása volt első összeütközése azzal a hatalommal, mely elleni küzdelme őt végzettszerűen vitte hazája szabadságának önzetlen szolgálatában a fegyveres ellenállás terére s végül a számkivetésbe.

Szomszédunkban Kassán, abban a városban, a mely a Rákóczi nevéhez fűződő szabadságharcnak soká központja volt, egy nagyérdemű és tanulságos kiállítás foglalta össze és tüntette föl a Rákócziakról nevezhető egész, mintegy másfél százados korszak hadi, irodalmi, ipari és művészeti emlékeit; ugyanott szép eredménnyel kecsegtető mozgalom indult meg II Rákóczi Ferenc lovasszobrának a város főpiacán leendő fölállítására. A visszaemlékezés hevéből szomszédunkban oly hatalmasan föllángolt, de az egész országra szétterjedt lelkesedés tüze a mi helyi emlékeinkből is táplálékot nyerhet s mi sem akartuk elmúlni hagyni ezt az évet a nélkül, hogy a Rákóczi-korszak iránti kegyeleti érzelmeinek ápolására összejöjünk s Rákóczi egykori eperjesi házáat emléktáblával jelöljük meg.

Egy küzdelemteljes korszak, mely súlyos szenvedések mellett nemes és dicső erények, erkölcsi és szellemi nagyság megnyilatkozásának színterévé lett, ha egészen le is tekintünk történeti tényekben nyilvánuló eredményeitől, csupán emlékei által is minden időkre megbecsülhetetlen kincsévé válik a nemzetnek Kossuth Lajos az emigrációból közzétett «Iratái»-ban mondja egy helyen: «a történelem folyama néha irgalom nélkül végigsöpör egy nemzedéken, hogy szertört romjainak pora a talajt maradó eredményekre előkészítse». A Rákóczi-korszaknak diadallal és dicsőséggel váltakozó siralmi és szenvedési bizonyára nem maradtak nyom nélkül, későn érlelődött, de maradó eredmények nélkül történelmünkben. A szerencsétlen kísérlet, Magyarországot az osztrák birodalom egy tartományává stüljeszteni le, nemzeti önállóságunkat, létünket erőszakosan megsemmisíteni, vissza lett verve, meghíúsult. S bár állami és nemzeti önállóságunkért később is küzdenünk kellett, bár azt az igazságot, a melyet a Rákóczi-féle küzdelem tanulságaként vonhatunk le mindkét irányban: hogy nemzet és dynastia utóvégre is egymásra vannak utalva, csak a kölcsönös hűség és méltányosság szolgálhatnak mindkettejük javára, — a későbbi idők megint elhomályosították: sem az eredmény tökéletlensége, sem a későbbi események és szenvedések nem homályosíthatják el azt a fényt, mely ama korszak alakjaiból és tetteiből sugárzik felénk. Ez a fény, ez a lélekemelő visszaemlékezés elidegeníthetetlen kincsünk maradt, kiapadhatatlan forrása a honfűi lelkesedés és önfeláldozás érzelmeinek; s ezeknek az érzelmeknek az ápolása, ennek a forrásnak mindig újra megnyitása csak edzése, szilárdítása azoknak a lelki erkölcsöknek, melyek derűs és viharos időkben egyaránt legbiztosabb fenntartói a hazának, bátor és szabad megnyilatkozásai egy nemzet érzelmvilágának, melynek hűsége és szeretete dicső királyra íránt sokkal kétségtelenebb, semhogy annak bizonyítása érdekében történeti emlékei iránti kegyeletét kellene megtagadnia.

A Rákóczi Ferenc alakja és a korszak, mely az ő tragikus küzdelmével zárul be, valóban méltók és alkalmasak arra, hogy a nemzet kegyelet és lelkesült megemlékezése újra meg újra visszatérjen hozzájuk s emlékeikből nemzeti érzésünk és hazaszeretetünk új meg új tápot merítsen.

II. Rákóczi Ferenc maga, egy szinte ideálisnak mondható hősalak. Már mint ember emlékeztet a görög mythos Olympusának és hősregének alakjaira: szép és erős, elméje tündöklő, szíve lángoló, koronkint fellobbanó nagy szenvedélye ellenére mégis maga a jóság és szelídség, őszinte és odaadó szeretetében, nagylelkű bizalmában, tántoríthatatlan barátságában és hálájában. Egyéniségének ezt az ellenállhatatlan varázsát, fényes szellemét, fejedelmi vagyonát, állását és összekötéseit teljes önzetlenséggel és önmegtágadással, mint ő mondá: «minden privátumnak vágyódása nélkül» bocsátja élete egyetlen céljának: elnyomott hazája fölcsabadításának szolgálatába. Nemcsak saját vallomásai, életének minden mozzanata,

minden tette világossá hirdetik, hogy nem önző czélokért küzdött, nem kereste a szerepet, melyet a nemzet neki följárított, királyságra sohasem vágyott, a megalkuvás minden kecsegtető alkalmát, a nemzeti ügy elhagyása fejében kínálkozó minden fényt és hatalmat visszautasítva, a hazáért mindenét föláldozni kész volt és mindenét föl is áldozta. Ha igaz a Laboulaye szép mondása, hogy nincs valódi nagyság, csak az önfeláldozásban, akkor a Rákóczi alakja az emberi nagyság legeszményibb mértékét megüti. Nemcsak a királyhűség szellemében, de mondhatni udvari légkörben nevelkedve, a végsőig ellenáll annak a kényszerűségnek, hogy a küzdelem, melynek vezére, maga az uralkodó ház, maga az uralkodó személye ellen irányuljon; csak a törvényt, a szabadságot, a nemzet ősi jogait akarja megvédeni; de mikor egyszer beteljesedett rajta az a végzet, melyet az angol forradalom independentjeinek mondása fejezett ki, hogy «a ki a király ellen von kardot, annak a kardhüvelyt a tűzbe kell dobni», — hősi lélekkel fogadta el s üritette ki fenéig ennek a végzetnek az örömpoharát. Korában pártját ritkító európai műveltség birtokában, egy elpuhult kor minden túlfinomult élvezetének ismeretében megmaradt lelke mélyében tősgyökeres magyarnak s a férfiaság hamisítatlan zománczában tündöklő hős katonának. Mint fejedelmi sarj és dúsgazdag nagy úr az elnyomott nép bálványja volt és maradt; a szegény nép volt az, mely őt behívta, mely elsőnek sorakozott zászlói köré s melyen ügyét ő soha cserben nem hagyta. Mint mélyen vallásos ember és buzgó katolikus, más hitűekkel szemben nemcsak a legnemesebb türelem álláspontjára helyezkedik, de küzdelmének egyik kifejezett céljául a más vallásúak szerzett jogainak megővését és visszavívását tűzi ki, s azokat a hol győz, mint a szabadság igazi bajnoka, jogaikba és birtokukba vissza is helyezi. Mint oly korszak hőse, a melyet kezdetül végig a fegyverek zaja tölt be, mégis mindenütt a szabadság kiküzdése mellett az anyagi és szellemi művelődés és haladás érdekeit is munkálja; épen a szabadságot akarja a nemzeti nevelés, a tudomány, irodalom, művészet, ipar és kereskedelem megteremtésével, fölvirágoztatásával biztosítani; családja hagyományaihoz híven iskolákat állít, támogat és védelmez, gondoskodik róla, hogy korának véres talaján a költészet és művészet virágai fakadozzanak, az ifjúságot saját példája nyomán a tudományokban, katonai ismeretekben, a szépművészetek mellett vitézi szellemben és lovagiasságban igyekszik neveltetni.

Ily férfiú méltó és képes volt arra, hogy korára rátsse egyéniségének bélyegét. A Rákóczi-korszak, különösen a mint a II. Ferencztől vezetett szabadságharc napjaiban kialakul, utolsó megjelenése az egykori daliás időknek történelmünk láthatárán. Egy darab hőskor, beléhelyezve a XVIII. század elejére, tehát oly időszakba, melyet a történelem teljesen megvilágítani s szemünk elé állítani képes; utolsó nyilvánulása a sajátlagos magyar harc- és életmódnak, melyet már érint, de még át nem hat és át nem alakít az újabbkori művelődés nivelláló ereje.

Mély vallásos érzés, önfeláldozó nemzeti és egyéni hűség, vitézi lovagiasság, fő jellemvonásai a kornak. A küzdelem is egyfelől a nemzeti eszméért és jogért folyik, másfelől a vallás szabadságáért; a nemzeti érzés ereje ellenállhatlanul ragadja magával a hazafias érzelmű nem magyar elemeket is; a német városok lakosságát öltözetben, nyelvben magyarosodni látjuk abban az időben; a vallás, az egyház iránti odaadó hűségnek és áldozatkészségnek is számtalan megragadó példáival találkozunk.

Mint folytonos harc és küzdelem kora, a Rákóczi-korszak mégis csodálatos módon épen kulturája által tűnik föl talán legjellegzetesebbnek és legérdekesebbnek. Már érintettem, hogy maga Rákóczi Ferenc egyéniségénél fogva alkalmas volt arra, hogy szellemi tekintetben is vezetője, irányzója legyen korának; ugyanez mondható barátjáról, meghitt fővezérével a szintén nagy szellemű és műveltségű gróf Bercsényi Miklósról; udvarukban, körükben minden szellemi kitűnőség otthonos volt. De igazi jellegét ennek a kornak a szellemi élete, különösen költészete, mégis a néptől kapta: aranykora volt a népköltészetnek és a népdalnak, a mely a maga gazdagságában, elragadó erejében és bájában a fegyverek csattogása közt megszólaltatta a nemzet minden szenvedélyét és ábrándját. Rákóczi — a princeps poetarum — s nem kevésbé Bercsényi szerették a verset és dalt a táborban is; maguk is írók voltak, memoire-irodalmunk megteremtői, — a Rákóczi önéletrajza, a Bercsényi levelei, Károlyi Sándor naplójegyzetei, a Mikes Kelemen páratlan törökországi levelei ép úgy korszakot alkotnak irodalmunkban, mint csatáik történelmünk-

ben. És eh képen pol mányok k főkép a ha befolyása nemlünkbe dalmi, szel körülmény mányag, Rákócziak Rákóczi és pataki Col az ő világ hatás is ját Kassán tagságai, a és szenved mány fák szolgálatja eredetibb.

A Rák ungvári v és művész természet a hadi éle gyümölcse verzet és ő pompájába művészi ip gasabb re a felvidé szemléhet ményes h gálnak át a maga válik ural a Kupecz Rákócziak csataképe káját. És melyeket mes varáz riadó szav és büszke fájdalma.

Ilyen újítani j Ferenc zánkat A nak, töre nagy rész pusztított mintha n A ter szem az nem létez választott útban va után is lá tatja meg emlékeze csillagok.

A II nép ked dicsfény leglelkis halvány valóban császári dott kor

«Qu sumus, in aeter veterum Agricola

A n marad, történte dicstele ő, az u zedékrő Üdv Rákóczi

A v beszéde Myskov démia viséleté nak, úg letes és köréber a Kisfal Ország

ben. És ebben az időben jelennek meg első tulajdonképeni politikai röpirataink, első hírlapunk is; a tudományok közül — a kor jellegének megfelelően — főképp a hadi tudomány nyer lendületet, francia tisztek befolyása mellett, mint a hogy általában itt van történelmünkben első határozott nyoma a francia irodalmi, szellemi behatásnak. De virágzik — a mostoha körülményekkel dacolva — majdnem minden tudományág, főképp az iskolák védő szárnya alatt. A Rákócziaknál családi hagyomány az iskolák ápolása: Rákóczi és Lorántffy Zsuzsanna neveihez fűződik a pataki Collegium, Comenius emlékezetes szereplésével, az ő világraszóló Orbis pictusával; a katolikus ellenhatás is fölveszi a harcot, felállítja studium generalitát Kassán. A háború idejében bujdosó iskolák viszonyosságai, a hí kitartás, melylyel minden nélkülözéseik és szenvedéseik között is fenn lobogtatják a tudomány fátylóját és együtt tartják híveiket, egyikét szolgáltatják kulturtörténetünk legvonzóbb s legeredetibb fejezeteinek.

A Rákóczi fényes fejedelmi udvara, a Bercsényi ungvári vára a művészet, a finomult fényűzés, az ipar és művészet pártolásának központjai; de a nemzet természetében rejlő pompaszeretet és élénk képzelet a hadi élet szükségletei körében is megtermi a maga gyümölcseit a kurucok vitézi nyalkaságában, a fegyverzet és öltözködés nemes díszében, a diadalünnepélyek pompájában — megannyi ágát a nemzeti jellegű művészi iparnak indítva egyúttal virágzásnak. A magasabb rendű művészetek sem hevernek paragon; a felvidék építkezésében — mint itt Eperjesen is szemlélhetjük — a késő renaissance faragott és ékítményes homlokzatai, stucco- és sgraffito-diszei szolgálnak átmenetül a kezdődő barokkhoz, mely azután a maga kastélyépítéseiével kivált az ország nyugatán válik uralkodóvá. A festészet terén oly nevek mint a Kupeczký és Mányokyé tűnnek föl hazánkban a Rákócziak korában, a mely a Rugendas egykorú csataképeiben találja meg főképp a maga rajzolt krónikáját. És mit szóljak a nemzeti zene amaz emlékeiről, melyeket ez a kor hátrahagyott? a kuruczok rejtelt mes varázsáról, az üldözött, a kipusztított tárogatók riadó szaváról, melyekben a diadalok minden öröme és büszkesége, a reménytelen küzdelem minden méla fájdalma megtalálta a maga kifejezését!

Ilyen volt az a kor, a melynek emlékét megújítani jöttünk össze, az a kor, a mely a Rákóczi Ferencz tüneményes alakjával ajándékozta meg hazánkat. Annak a kornak a hősei rég sirban nyugosznak, törekvései nagy részben meghiúsultak, ábrándjai nagy részben szétfoszottak, alkotásai legtöbbször elpusztította az idő, de emlékei változatlan üdeségben mintha mindig újra meg újra élednének lelkünkben.

A természettudomány arra tanít, hogy az emberi szem az égen lát olyan csillagokat is, a melyek rég nem léteznek már, de a melyeket oly roppant távolság választott el tőlünk, hogy kilövelt fényök még mindig útban van felénk, s ebben a fényben mi letűntük után is látni véljük őket. Ilyen boldog családás dobogtatja meg a mi magyar szíveinket is történelmi visszaemlékezéseinkben. Milyen is volna a mi egünk letűnt csillagok hátrahagyott fénye nélkül!

A II. Rákóczi Ferencz nevét, alakját a magyar nép kedélye és képzelete különös rajongás és szeretet dicsfényével veszi körül, a melyet a haladó idő s a leglelküimeretesebb történelmi kutatás nem hogy elhalványított volna, hanem még megerősített. Réa valóban joggal alkalmazhatók a szavak, melyeket a császári Róma legnagyobb történetírója, Tacitus mondott korának egyik legnemesebb alakjáról, Agricóláról:

«Quidquid ex Agricola amavimus, quidquid mirati sumus, manet, mansurumque est in animis hominum, in aeternitate temporum, in fama rerum; nam multos veterum, velut inglorios et ignobiles oblivio obruet: Agricola posteritati narratus et traditus superstes erit.»

A mit ő benne szerettünk és csodáltunk, az fennmarad, időtlen időközön át, az emberek lelkében, a történetek hírében; mert a míg arra, a mi a múltban dicstelen volt és nem nemes, feledés homálya borúl, ő, az utókor emlékezetében — ajakról ajakra, nemzedékről nemzedékre szállva — élni fog!

Üdvözölve a megjelenteket, a Széchenyi-Kör Rákóczi-ünnepélyét megnyitom.»

A védnöknek mély benyomásokat keltő megnyitóbeszéde s üdvözlője után egymásután keltek szólásra: Myskovszky Viktor a Magyar Tudományos Akadémia s id. Bánó József a Történelmi Társulat képviselőjében, a kinek ügyis mint jeles történettudós, úgyis mint Sárosvármegye kiváló fiának lendületes és megleghangú elismerő felszólalása a közönség körében lelkes visszhangra talált. Dr. Berzeviczy Albert a Kisfaludy-társaságnak és a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának üdvözlőjét tolmácsolta. Majd

felolvasták dr. Beöthy Zolt tiszteleti-tagnak, Szalay Imre Nemzeti múzeumi igazgatónak, dr. Horváth Ödön m. kir. közigazgatási bírónak, a Kör örök emlékü volt elnökének s a F. M. K. E. elnökségének lelkes és lelkesítő üdvözlő táviratait, valamint a Műemlékek országos bizottsága nevében Forster Gyula másod-elnöktől érkezett üdvözlő iratot. Az ünnepélyünkre vonatkozó e megítéző s lekötő üdvözléseket e helyütt is őszinte örömmel örökítjük meg. „Nagyméltóságú Berzeviczy Albert úrnak, Eperjes. A Kisfaludy-Társaság és a magam nevében testvéri és hazafias üdvözlőmet légy kegyes tolmácsolni a Széchenyi-körnek. Rákóczi honfiai lelke az ő erkölcsi nagyságában illeszen bennünket. Beöthy.“ — „Széchenyi-kör, Eperjes. A nemzeti érzés teljesítésében oly lelkesen és eredményesen, mai napon tartandó hazafias ünnepsége alkalmából meleg üdvözlőmet küldi a Magyar Nemzeti Múzeum. Szalay Imre, igazgató.“ — „Eperjesi Széchenyi-kör, Eperjes. Hálásan megköszönvén a mélyen lekötő meghívást s őszintén fájlalván, hogy körülményeim nem tették lehetővé feleldhetlen kedves körötkömben való megjelenésem, szívben, lélekben részt veszek drága Széchenyi-körünk lelkes, magasztos ünnepén s a Kör lánglelkű alapító-védnökére s legbatalmasabb fentartójára Berzeviczy Albert úr nagyméltóságára, valamint Körünk és annak további hazafias munkálkodására ezer áldást kérek a Mindenhatótól. Változatlanul hűséges hívetek: dr. Horváth Ödön“ — „Széchenyi-kör, Eperjes. Rákóczi emlékezetében lelkünk összeforr a Tietekkel. Testvéri üdvözlőmet: F. M. K. E., György, alelnök, Clair, főtitkár.“ — „563/1903. sz. Az Eperjesi Széchenyi-kör nagytekintetű Elnökségének! Őszinte köszönettel és forró hálával vettem az Eperjesi Széchenyi-körnek e hó 10-ikéről kelt becses levelét és szíves meghívását a folyó hó 27-ikén tartandó ünnepélyre, melyet a Kör II. Rákóczi Ferencz emlékének szentel. A legnagyobb sajnálatomra elfoglaltságom megakadályoz ezen hazafias ünnepélyen való megjelenésben, és midőn ezt fájdalmas érzéssel bejelentem, legyen szabad annak a forró óhaját is kifejezést adnom, hogy a Széchenyi-körnek a nemzeti érzés ápolása és fejlesztése körül kifejtett buzgó munkássága a haza javára állandó és minél üdvösebb sikereket eredményezzen. Kiváló tisztelettel: Budapest, 1903. szeptember hó 22-ikén. Forster Gyula, másodelnök.“

Tahy József alispán, a Körnek helyettes elnöke, lendületes és valóban gyújtó hatású szép beszédben köszönte meg a vendégeknek s a képviselt testületeknek s üdvözlőknek a Körünk nemes ügye iránt tanúsított érdeklődésüket. A nagy és általános hatást keltett szónoklat a következő volt:

„Nagyméltóságú Elnök Úr! Milyen tisztelt Vendégek!

Kétszáz éve annak, hogy II. Rákóczi Ferencz harci lobogóját kibontotta; kétszáz éve mult, hogy a harsónak megszólaltak és a magyar nemzetet hagyományos multjára figyelmeztetve, hazafias küzdelemre buzdították azért, a mi a magyarnak mindenkor legdrágább volt: a nemzeti önállóságért, a szabadságért. «Pro deo, patria et libertate» sokat mondó hangzatos jelszavak voltak felírva az ő zászlajára és ezen magasztos szellemben küzdöttek, a mely a mai napon is él és élni fog örökké, mert a magyarnak mindenkor két kiváló sajátossága volt: rajongó hazaszeretete és ragaszkodása szabadsághoz. Ez a sajátossága szülte azt az ellentálló erőt, mely az idők pusztító viharai között ezer esztendő óta meg tudta óvni alkotmányunkat, közszabadságunkat. És ebben a szellemben fejlődött a dicső nemzeti mult iránti kegyelet, hála és elismerés, a mely a késő utódokban is hivatva van felkelteni a hazaszeretet szent lángját s szívükben állandóan élesíteni. Ez a szellem nyilatkozik meg ma is, mert 200 év elmúltával Rákóczi neve ma is csodás varázssal tölti el az egész magyar nemzetet. Az ő önzetlen hazaszeretete, bámulatos hadi tettei a magyar szabadságért, a magyar nemzet függetlenségeért vívott küzdelmek dicső emlékeit varázsolják lelki-szemeink elé és igazi honfiai lelkesedés a szabadság rajongó szeretetével dobantja meg a magyar szíveket. Az Eperjesi Széchenyi-kör e szellem megszilárdítását és fejlesztését tűzte ki feladatául és csak önmagához, kibontott zászlajához maradt hű, a mikor Rákócziinak, az önzetlen hazaszeretet ezen ragyogó példányképeinek emlékét a maga részéről is megörökítendő, a mai hazafias emlékünnepelet rendezte s ez által is kifejezést kívánt adni azon igaz honfiai lelkesedésnek, a melylyel azt a szent ügyet teljes odaadással szolgálja.

Az elnöki szék üresedése folytán nekem jutott a kiváló szerencse, hogy úgy a védnök úr ő nagyméltóságát, mint mélyen t vendégeinket szívem teljes melegével üdvözöljem, és mélyen meghatva mondom köszönetet a mélyen tisztelt vendégeinknek és azok között elsősorban dr. Vályi János úr ő excellenciájának, dr. Bárdossy Jenő főispán úr ő méltóságának, a Tud.

Akadémia, a Történelmi Társulat, a Kisfaludy-Társaság, a Műemlékek és múzeumok orsz. Tanácsa, a Kazinczy-kör, Abaújvármegye, Kassa város, Zemplén, Szepes s a szomszédos valamennyi törvényhatósági hatóságok, testületek, intézetek mélyen tisztelt képviselőinek azon szíves készgükért, hogy meghívásunkra szíves megjelenésükkel megtisztelni szivesek voltak. Legyenek meggyőződve, hogy ezáltal mibennünk csak fokozzák azt a honfiai lelkesedést, azt az igaz buzgalmat, melyet az ügy igazán megérdemel. A legkiválóbb hálánkat, köszönetünket tolmácsolom különösen Nagyméltóságodnak azon hazafias készgüért, melylyel éppen ma, midőn mindnyájan tudjuk, mennyire igénybe veszik egyéb elfoglaltságai, a mi körünkbe fáradni, szíves megjelenésével e hazafias ünnepély fényét, jelentőségét az imént elhangzott, mindnyájunkat magával ragadó remek megnyitó-beszédével ünnepélyünk színvonalát emelni és emlékezetessé tenni kegyeskedett. Legyen meggyőződve Nagyméltóságod, hogy ezentúl is, mint eddig, legfőbb törekvésünk leend a két évtizedet meghaladó idő előtt itt Körünkben kibontott zászló köré sorakozva, teljes erővel és tehetségünkhöz képest oda-hatni, hogy szeretett Széchenyi-körünk a hozzáfűzött várakozásnak mindenkor meg is felelhessen és a magyarságnak ezen a vidéken mindenkor egyik kimagasló végvára legyen, és azon kéressel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy azon jóakarásban, a melylyel minket hazafias munkánkban eddig támogatott, a jövőben is részesíteni kegyeskedjék. Fogadják úgy Nagyméltóságod, mint mélyen tisztelt vendégeink Körünk nevében hálás köszönetünket!

A műsor további pontjai állandó érdeklődés- és lelkes hangulatban kerültek bemutatásra. Csegey Gusztávnak «A hadak csillaga» című remek ódáját Faragó József kir. mérnök szavalta. A költemény egyike a kitűnő s országos nevű költő legsikerültebb alkotásainak. Mélység s a mellett magával ragadó hatalmas lendület van minden szakában. Csegey Gusztáv, a ki a Kör magyar-irodalmi szakválasztmányának is kiválóan buzgó elnöke, eddigi sikereit s a Kör iránti szolgálatait ezzel az ódájával újból csak tetézte. A szavalt méltó volt a magasán szárnyaló költői alkotáshoz. Úgy a szerzőt, valamint a jeles szavaltót zajosn megtapsolták s megélejezték.

Utána Bruckner Győző olvasott fel. «II. Rákóczi Ferencz, különös tekintettel Sárosvármegye művelődési viszonyaira» cz. nagy művéből azt a fejezetet olvasta fel, a melynek elejét lapunk több száma előzőleg közölte már s a szerző engedelméből a most felolvasott részt is legközelebb közölni fogja. A nagy historikus, a Kör művelődési viszonyaiba mélyen belelátni tudó író szöveget a felolvasás minden szavából. A kiváló fiatal történettudós a Kör megbízásából vállalta el a nagy fáradságot és szakértelmet igényelt kutatást. Körünknek dicsére fog válni szintén, hogy alkalmat szolgáltatott ezzel is a kurucz-kor eddig még levéltárba temetett jellemző s érdekes részleteinek felkutatására s megírására. A nagyszabású, előreláthatólag két vaskos kötetre terjedő művet kiváló szerzője kiadás végett a Magyar Tudományos Akadémiának ajánlotta fel.

Az ünnepély keretében jól illett bele Brommer Ede orlóli állomásfőnök bariton-szóloában előadott szobnőlebb kurucz-dala. A gyönyörű énekszámot zongorán Krausz Soma kitűnő zenetanárunk, a Kör igazgatóválasztmányának tagja a töle megszokott precizitással kísérte. Befejezésül Kapy Gyula koll. tanár vezetése alatt a koll. tanítóképző-intézet dalkara a Szózatot énekelte; a szíveig ható dallamokat az ihletett közönség állva hallgatta végig.

Ezután még újra meg újra szívből jövő ovációban részesítette a lelkesült közönség Körünknek nagyérdemű védnökét s kivonultak a Rákóczi-ház falába illesztett emléktábla megtekintésére.

Az emléktábla.

A főutczai Rákóczi-ház (jelenleg Gallotsik-ház) falába a Kör díszes emléktáblát állított be az ünnepély alkalmából. A ritka műemléket képező palotát e nyáron sgraffitó-ékítményekkel korhűen renoválták és pedig az orsz. iparművészeti iskola növendékei, Groh Géza tanár szakavatott vezetése alatt. A díszes és nagyszabású emléktábla szimmetrikusan van a palota emeleti homlokfalába illesztve s fekete márványköböl való, a következő felirással:

II. RÁKÓCZI FERENCZ UDVARHÁZA. Az Eperjesi Széchenyi-kör.

Az emléktábla a sgraffitó-ékítménnyel összhangzatos kidolgozású. Tervezése körül kiválóan érdemesült Dobiás Ede kir. főmérnök; a kivitelt Kobilics Frigyes, elismert kiváló kőfaragókat dicséri. A zöldkorszerűval feldíszített emléktábla a megtekintésére jött

díszes közönség tetszését a legnagyobb mértékben kiérdemelte. A vendégek s a Kőr tagjai közül számosan a Fekete-sas étkező-termeibe közeledre vonultak, hogy a délutáni nagysárosi ünnepélyre induló különvonatokhoz idejekorán érkezessenek.

Zarándoklás Nagysárosra.

Délután úgyszólván egész seregek vonultak ki a vasúti állomásra, hogy a Nagysáros nagyközség által Rákóczi dicsőítésére rendezett ünnepélyen résztvegyenek. Két különvonat vitte a zarándoklókat, hogy a nagysárosi kastély falai között — hol dicsőült hőstünket elfogták — nagy szellemének a honfűi emlékezés áldozatát mutassák be. Az összes tanuló-ifjúságot az első különvonat vitte; a közben indult rendes délutáni vonat is ezernyi utast szállított. A három óra előtt indult különvonat impozáns arányokban fogadta be a lelkes közönséget. Ennél a vonatonál a Kőr védnöke s a vendégek, valamint az igazgató-választmány tagjai számára külön termes kocsi volt fentartva. A lelkesedés, mely a Nagysárosra érkező különvonatot fogadta, leírhatlan volt. Ember ember mellett beláthatlan tömegekben sorakozott. Cserépy János, a rendező-bizottság elnöke magyar ruhában, hévvel előadott üdvözlő beszéddel köszöntötte a vonatról leszállott védnököket, a vendégeket, a kastély jelenlegi tulajdonosát, a hatóságokat testületeket, melyre dr. Berzeviczy Albert szíves szavakban válaszolt. Impozáns volt a

bevonulás.

A község ünnepi díszben volt s a falvakról beözönlött tótajkú, de lelkes magyar-érelmü tengernyi nép beláthatlan tömegekben állott sorfalat. Díszes fogatokon, melyeknek sorát elől hátul nagyszámú bandérium zárta be, indult meg a menet a Pulszky Géza tulajdonát képező egykori Rákóczi-kastélyhoz, melynek falát ez alkalommal díszes emléktáblával s koszorúk özönével látott el az ünnepélyt rendező nagyközség, a kastély áldozatkész tulajdonosa s az ünnepen megjelent testületek hazafias kegyelete.

A nagysárosi ünnep lefolyása.

Már délelőtt lélekemelő egyházi és iskolai ünnepély volt Nagysároson a következő programmal: 1. Te Deum s istenitisztelel délelőtt 9 órakor a róm. kath. kegyúri templomban. 2. Felvonulás zászlók alatt s magyar zene mellett a Rákóczi-várkastélyhoz. 3. Himnusz. Énekelték a róm. kath. elemi-iskolák tanulói. 4. II. Rákóczi Ferencz történetének méltatása a tótajkú lakosság részére. Tartotta Kleinovszky Antal nagysárosi róm. kath. lelkész. 5. Szózat. Énekelték az elemi-iskolák összes tanulói.

Ugyancsak délelőtt folyt le ünnepi emelkedett hangulatban Nagysáros nagyközség képviselőtestületének díszgyűlése, II. Rákóczi Ferencz dicső emlékének megörökítése tárgyában. A délutáni óriási arányokat öltött s fényesen sikerült ünnep a következő pontokból állott: 1. Himnusz. Énekelték az eperjesi kir. gör. szert. kath. kántortanítóképző intézet dalkara, Kizák János vezetése mellett. 2. Megnyitó-beszéd, melyet Hodossy Imre közbejött akadályoztatása miatt s elmaradását kimentő lelkes sürgönyének bejelentése után Dobránszky Endre államfőnök, a nagysárosiak ünnepélyének Cserépy Jánossal együtt fáradhatlan rendezője, nagy hatással adott elő. 3. Rákóczi otthonában. Irta Csengey Gusztáv. Szavaltá Orgonás Ede. 4. Kurucz dalok. Énekelték az eperjesi kir. gör. kath. kántortanítóképző intézet dalkara, Kizák János vezetése mellett. 5. Záró-beszéd. Tartotta Cserépy János, a rendező-bizottság elnöke. 6. Rákóczi-induló. Énekelték az eperjesi kir. gör. kath. kántortanítóképző intézet dalkara, Kizák János vezetése mellett.

Az emléktáblát dr. Csatóy Ágost az eperjesi függetlenségi párt nevében; Brózik Albert testületi elnök az eperjesi jogásztestület nevében, Bartos Pál theologus a koll. theologiai ifjúsági egyesület, ifj. Deil Jenő a kassai joghallgatók nevében megkoszorúzza. A lelkesedéssel telt lendületes szónoklatok mindegyike újabb és újabb tüzet adott annak a méltóságjeljes és pártatlan lelkesedésnek, mely az ünneplők szívét betöltötte s a mely lelkesedés melege kísérte dr. Berzeviczy Albert Széchenyi-köri védnököket, a ki a délutáni vonattal berzeviczei birtokára utazott.

Büszke lehet Eperjes és Nagysáros s ez az egész vármegye erre a ragyogóan fényes napra. Őrizzük emléket változatlan hűséggel kebleinkben.

Az esti különvonatokkal jött vissza a zarándoklók nagy serege, felülvéve a honszeretet örökké szíveinkben élő érzelmeitől.

A már említettekén kívül igaz nagybecsülésünk illesse Tahy Józsefet, mint Kőrünk helyettes elnökét s dr. Wallentinyi Samu titkárát, a kik nem kímélve fáradtságot, egy újabb babérvéllel gazdagították Széchenyi-kőrünk diadalainak hűséggel és drága kincsül őrzött koszorúját.

HIREK.

* **Ev. ref. istenitisztelel.** Október 11-ikén d. e. 11 órakor az ág. hitv. evang. templomban Úrvacsorával kapcsolatos ev. ref. imádság lesz.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium dr. Szlavik Máttyás koll. theol. dékán-tanárt az eperjesi áll. el. tanítónőképző-intézet igazgató-tanácsának tagjává nevezte ki.

* **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Cserei Gyula sárosvármegyei kir. tanfelügyelő-ségi tollnokot jelen minőségében Torontálvármegyébe áthelyezte.

* **40-éves találkozó.** Folyó évi okt. 10. napja van 40-éves találkozóra kitézve Budapestre mindazoknak, kik 1863-ban Budapesten orvosnövéndékek lettek, és életben vannak. Eperjesről dr. Mosánszky T. gyakorló-orvos vesz részt ezen szép találkozón.

* **Adomány.** Dessewffy Pál margonyai nagybirtokos, ez az országszerte fejedelmi alapítványa révén ismert nevű humanitárius jótevő, a Kollégium könyvtárát Éble Gábor «A cserneki és tarkeői Dessewffy család, Budapest, 1903» cz. genealogiai tanulmányának egy fényesen kiállított díszkötésű példányával ajándékozta meg. A nagylelkű adományt a főiskola tanárkara hálás köszönettel fogadta.

* **Tudósítás.** Nehogy engem igen tisztelt patienteim esetleg hiába keressenek, ezennel közhírré teszem, hogy október 3—11. napjaira elutaztam. Dr. Mosánszky T.

* **Letört virágszál.** Súlyos csapás érte Mészáros Lajos eperjesi kir. kath. főgimnáziumi tanárt és nejét. Forrón szeretett kis leányuk, *Mészáros Ilke*, október 1-jén, rövid szenvedés után 7 éves korában elhunyt. Október hó 3-ikán temették el a tisztelők s barátok őszinte részvétele mellett.

* **Hivatásának áldozata.** Egész városunk közönségét mély megdöbbenést keltő hír riasztotta meg október 2-ikán déli 1/2 12 órakor. Hihetetlennek hangzott — sajnos, pár pillanat alatt valónak bizonyult — rémhír terjedt el futótűzként: *Lelőtték dr. Stephány Nándor rendőrkapitányunkat!*... Tömegesen tódult a derék tisztviselőt nagybecsült eperjesi lakosság százakra menő tömege a pénzügyi igazgatóság helyiségei felé, hol vérfagyasztó, könnyeket sajtoló látványa tárult elénk egy borzalmas gyilkosságnak. Dr. Stephány Nándor tetterős, végtelenül ambiciózus rendőrkapitányunkat egy elvetemült szerencsétlen ember revolvergolyója akkor terítette le, a mikor nehéz hivatását odaadással kellett teljesítenie. A szörnyű eset valósággal némává tette a megdöbbenést közönséget. Ritka elementáris erővel aligha láttunk még osztatlan részvétet megnyilatkozni, mint ebben a végtelenül szomorú kimenetelű esetben, melynek részleteit mély megdöbbenéssel adjuk a következőkben: *Kis Győző* eperjesi kir. adóhivatali tiszt feltűnő költsékezésével és rendetlen életmódjával egy idő óta magára vonta felebbvalóinak gyanúját, úgy, hogy a rémes eset napján súlyos bizonyítékok merültek fel arra nézve, hogy hűtlenül tölti be állását. Hoffmann Mór kir. pénzügyigazgató — súlyos hivatali felelőssége tudatában — telefonon kérte az eperjesi rendőrkapitányi hivatalt, hogy az erősen gyanúba került *Kis Győző* kir. adó-tisztet tartóztassa le. A pénzügyigazgatóságnál nyomban megjelent dr. Stephány Nándor rendőrkapitány, a kit előzetesen is figyelmeztettek arra, hogy a letartóztatandó hivatalnoknál fegyver van s ez okból óvatos legyen. Dr. Stephány Nándor jelentkezett a pénzügyigazgatónál és az igazgató hivatali szobájába berendelt tisztviselőt vallomásra szólítván fel, megjegyezte, hogy a revolvert adja ki. *Kis Győző*, a ki minden jel szerint el volt szánva arra, hogy leleplezesse s letartóztatása esetén öngyilkossá lesz, dulakodni kezdett dr. Stephány Nándor rendőrkapitánnyal, a kinek tehát arra sem volt ideje, hogy az elszánt bűnös ember lefegyverzése céljából karhatalmat szólítson elő. Dr. Stephány tehát igyekezett önmaga ártalmatlanná tenni támadóját s leszorította egy fotólyra. *Kis Győző* ekkor hirtelen revolvert rántott elő s gyors egymásutánban három lövést tett. Egy lövés dr. Stephány Nándor nyakába fűródott s pár pillanat alatt az élet-erős, hivatását híven teljesítő rendőrkapitányt megölte. A második lövést a gyilkos merénylő halántékának irányította s a következő pillanatban halva terült el a szőnyegen. Harmadik lövést is tett, mert egy falban ellapult golyót is találtak a borzalmas tragédia színterén. Nincs tisztára kiderítve, hogy ez a lövés mikor dördült el s kinek szólt. Az elvetemült ember tehát nem elégedett meg az ő bűnös életének kioltásával, hanem egy derék, szép jövő előtt álló tisztviselőt, ki fiatal s boldog férj és családja is egyszersmind, szintén halálra sebzett. De szíven találta az odaadó hitvest s a gyűgőző kis csecsemőt is, a kik

mit sem sejtve várták haza a családfőt s helyette egy borzasztó rémhír jött, hogy az ő mindenük áldozatul esett a becsülettel teljesített hivatali kötelességnek. Dr. Stephány Nándort alig egy éve nevezte kivármegyénk főispánja Eperjes sz. kir. város rendőrkapitányává. Előbb a kassai rendőrségnél mint fogalmazó működött. Nemcsak buzgó, lelkiismeretes köztisztviselő volt, hanem társadalmi téren is elismeréseméltó szép tevékenységet fejtett ki. Szerette a szépirodalmat; több figyelmet keltő költői alkotás jelent már meg ügyes tollából. Legutóbb a Széchenyi-kör szept. 27. iki Rákóczi-ünnepélyén «Pro libertate» cz. alkalmi darabját nagy sikerrel adták elő műkedvelőink. Tragikus végzete mélyen sújt tehát mindnyájunkat. Tiszta és önfeláldozó kiváló egyénisége iránti kegyeletos emlékünknél mélyen érzett részvéttel fordul felé s a megpróbáltatás végtelenül súlyos és rendkívüli csapásai alatt vérző hitvest legbensőbb részvétünk, s támogató vigaszunk környezi. Ennek hatása alatt Eperjes sz. kir. város tanácsa mindjárt délután tanácsulést tartott, hogy a hivatásának teljesítése közben elesett tisztviselőtárs emléke s családja iránti érzelmeinek s a teendő lépések tekintetében álláspontjának kifejezést adjon. A tanács és a gyászborult özvegy a mélyen lesújtó halálesetről a következő jelentést adták ki:

„Eperjes szab. kir. város tisztikara fájdalmas megdöbbenéssel hozza lesújtó gyászírul, hogy szeretett kaptárs: dr. Stephány Nándor rendőrkapitány, egy hivatalában hűtlen pénzügyi tisztviselő letartóztatása alkalmával, ennek gyilkos fegyverétől találva... nehéz hivatásának — élete legszebb reményei között, 29 éves korában, vigasztalhatlan családja leírhatlan bánatára — szomorú áldozata lett. Nagyratörő, nemes lelkének földi porhüvelyét e hó 4-ikén délután adjuk át az ág. hitv. ev. szertartás mellett az anyaföldnek. Lelkének üdvöt s gyászolói bánatára enyhét — adjon a kegyes Ég! Eperjes, 1903. évi október hó 2-ikán.”

„Alulírottak úgy a saját, mint számos rokonuk nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik imádott férje, a leggondosabb apa, fiok, testvérök, sógorok, illetve nagybátyjának: dr. Stephány Nándor úrnak, Eperjes szab. kir. város rendőrkapitányának, folyó évi október hó 2-ikán d. e. 1/2 12 órakor, élete 29-ik évében rövid szenvedés után bekövetkezett gyászos elhunytát. A megboldogultnak hűlt tetemei folyó évi október hó 4-ikén d. u. 4 órakor fognak a Szeben-i út 12. sz. házból az ág. hitv. ev. egyház szertartásai szerint a helybeli sírkertbe örök nyugalomra helyeztetni. Eperjesen, 1903. évi október hó 2-ikán. Áldás és béke lengjen drága hamvai felett! Özv. dr. Stephány Nándorné Kálnay Anna, mint neje Ilonka, mint gyermeke. Stephány Kornél és neje Rakóczy Lujza, mint szülők Stephány Alajos cs. és kir. hadnagy, Stephány Irma, Kálmán, Anna, mint testvérek. Kálnay Géza m. kir. honvéd-szádos és neje Majthényi Margit, mint sógor és sógorónő. Bodnár Elzike, unokahúga.”

* **Templomszentelés.** A bártfai gör. kath. templomnak okt. 11-ikén lesz a felszentelési ünnepélye. Az ünnepély sorrendje a következő: 1. Az Eperjesről 7 óra 03 perczkor induló vonattal jövő püspököt, dr. Vályi János öngyméltóságát, Raszlaviczán Szakmáry Géza főszolgabíró üdvözlö. 2. A 9 óra 10 perczkor Bártfára érkező püspököt és vendégeket a vasúti állomáson Bártfa sz. kir. város nevében Rhody Alajos polgármester, a róm. kath. templomnál Korányi Antal prépost-plébános, a gör. kath. paplaknál Gojdicz János ker. esperes fogadják. 3. 10 órakor a templom felszentelése és szt.-mise. 4. Szt.-mise után a paplakban a küldöttségek tisztelgése. 5. D. u. 2 órakor díszbeidő a városi nagyteremben. 6. D. u. 6 óra 05 p.-kor a székhelyére visszatérő püspök kikisérése a vasúti állomásra.

* **Színház.** *Krémer Sándor* színtársulata okt. 1-jén megkezdte itt-működését. Az eddigi két előadásról, abból a szempontból, vajjon milyen színvonalon áll a társulat, még korai volna szólnunk. Okt. 1-jén «Bottyán generális», történelmi színmű mint újdonság került bemutatásra. Seibenburger Károly, szabadkai nyugal. főgimn. tanár a figyelmet érdemlő mű szerzője; kár, hogy sceneria terén a szerzőnek kellő rutinja nincsen. Részletesebben úgy erről az újdonságról, melyet még elő fognak adni s meg is érdemli az érdeklődést, valamint a társulatról s működéséről, jövő számunkban szólnunk.

* **A jogásztestület** s a jogakadémia polgárainak többi egyesületei már megalakultak s jól választott derék elnökeik vezetése mellett nagy buzgalommal készülnek nemes hivatásuk betöltésére. A jogásztestület elnökévé egyhangulag Brózik Albertet választotta meg. A vívőegylet elnöke Kovács Viktor; az irodalmi osztály elnöke Semsey Boldizsár lett. A jogásztestület október 3-ikán tartja ismerkedési estélyét. Október hó 6-ikán pedig, az előbbi években követett szép szokásához híven, a theol. testülettel karöltve, kegyelet-ünnepélyt tart az aradi vértanúk áldott emlékére. Délelőtt az ev. templomban istenitisztelel lesz, mely után a Kollégium dísztermében hazafias ünnepély lesz, melyre a nagyközönséget falragaszok útján fogják meghívni.

* **Zarándoklás** napolyba ízen is me útirajzaiban hazafias érz kolostorát, II. Rákóczi magyar plü köszönhetjü kiemeltetett hatatlan az pillanatban, által megör észresnek. Nikomédiát Thökoly Im eredeti és t a Rákóczi-Ferencz ifj.

* **A egyesület** a vármegye tart a köve az eperjesi megnyitó-Nagy László 4. A XVI. embeire felolvassa a jelentés. 6. 7. A pénz zárószava. képző-inté fél 9 órako képző gyá lyenkint 2 szálló eme

* **Tűz** mely négy * **Bolt** szept. 30-tetből má is csukva raktárban órákban s dult. A t hogy a r az üzletbe Mint hall térül. A tartja, ho zokat s i

* **A eperjesi s** versenye akkorra. és a szor pontjából jük, mint ki is has leglelküs érdekbe niok ink helyébe mat aka tassák kisérlete mulják Magyar

* **K és általa** az eperj tagjánal ezen eg mányol köszöne Mosáns Bergma dr. Mos Tivadár 1 korol Gamau Liptai Szénás Bretz S Molitor 50 fill. Az ep Mosán

* **M kapitár** ügyi s

helyette egy
ik áldozatul
telességnek.
vármegyénk
nyává. Előbb
dött. Nem-
vott, hanem
tevékenység-
bb figyelmet
yes tollából.
kóczi ünne-
nagy siker-
zete mélyen
ldozó kiváló
elyen érzett
s végtelenül
hitvest leg-
nk környez-
ros tanácsa
ros hivatás-
rs emléke s
ek tekinteté-
tanács és a
balásetről a

almas meg-
gy szeretett
pitány, egy
tartóztatása
va... nehéz
zött, 29 éves
banatára —
elkének földi
t az ág hitv.
kének üdvöt
kegyes Ég!

pos rokonuk
ntik imádozt
k, sógoruk,
ndor úrnak,
ak, tolyó évi
29-ik évében
os elhunytát.
évi október
eni-út 12. sz.
sai szerint a
zertetni. Eper-
ldás és béke
ephány Nán-
nt gyermeke.
mint szülők
phány Irma,
Géza m. kir.
mint sógor

gör. kath.
si ünnepélye.
Az Eperjesről
püspököt, dr.
n Szakmány
10 perczer
a vasúti áll-
hody Alajos
orányi Antal
őjdiacs János
templom fel-
a paplakban
kor díszbe-
o-kor a szék-
iti állomásra
ta okt. 1-jén
előadásról.
ronalon áll a
én Botyán
onság került
adkai nyug.
zerzője; kár,
inja nincsen
melyet még
érdeklődést,
ő számunk-

poigárainak
ól választott
buzgalommal
ogásztétel
asztotta meg.
almi osztály
ület október
er hó 6-ikán
szokásához
et-ünnepélyt
élelőtt az ev.
a Kollégium
re a nagy-
ívni.

* **Zarandoklás Rákóczi sírjához Konstantinápolyba** Erről lapunk egy belmunkatársa, ki több ízben is megfordult a Keleten, így ír a maga keleti útirajzaiban: «Mint magyar ember, természetesen meleg hazafias érzülettel kerestem föl a lazaristák galatai kolostorát, a melynek templomában Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc hamvai nyugszanak. Egy derék magyar püspöknek, Fraknói Vilmos buzgóságának köszönhetjük, hogy a drága hamvakat befödő sírkövük kiemeltetett s a templom falára alkalmaztatott. Leirhatatlan az az érzés, mely keblemet előnté abban a pillanatban, a midőn az emléktáblának Thaly Kálmán által megörökített szövegét olvashattam. Ehhez hasonló érzésnek csak a kuruczok rodostói temetőjében és Nikomédiában, a mai kisázsiai Ismidt városában, Thököly Imre sírja fölött lehettem részese. Sírfeliratuk eredeti és magyarra fordított szövege Thaly Kálmán, a Rákóczi-kor legavatottabb szaktudósának «Rákóczi Ferencz ifjúsága» cz. művében olvasható.

* **A Sárosvármegyei Általános Népnevelő-egyesület október 15-ikén d. e. 10 órakor** Eperjesen, a vármegyeháza nagytermében évi rendes közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Himnusz. Éneklés az eperjesi g. kath. tanítóképző-intézeti ifjúság. 2. Elnök megnyitó-beszéde. 3. «A gyermekrajzokról.» Előadja Nagy László budapesti áll. tanítóképző-intézeti igazgató. 4. «A XVII. évszáz pedagógiájának hatása a kor nagy embereire és jelen korunk nevelési rendszerére.» Írta és felolvassa Molnár Mária eperjesi áll. mintavivő. 5. Évi jelentés. 6. Jelentés az Eperjesi Tanítók Háza ügyében. 7. A pénztáros jelentése. 8. Indítványok és az elnök zárószava. 9. Szózat. Éneklés az eperjesi g. kath. tanítóképző-intézeti ifjúság. A közgyűlést megelőzőleg d. e. fél 9 órakor *választmányi gyűlés* lesz az állami tanítóképző gyakorlatiskolájában. Közgyűlés után személyenkint 2 kor. 40 f.-ért közös ebéd lesz a Nemzeti-szálló emeleti nagytermében.

* **Tűz Sívárt.** Szerdán este tűz támadt Síváron, mely négy házat s csúrt hamvasztott el.

* **Bolti-tűz.** Lindner Mór eperjesi fűszerkereskedő szept. 30-ikán este, a Jom Kippur ünnepére való tekintetből már korábban csukta be üzletét, mely másnap is csukva maradt volna. Hogy-hogy nem azonban, a raktárban tűz keletkezett, melynek füstje a reggeli órákban 8 óra előtt már az üzletből is kifelé tölt. A tüzet a tűzoltóság lokalizálta s látnivaló volt, hogy a raktárhelyiség cikkei mind elpusztultak, sőt az üzletben tartott cikkek nagy része is tönkrement. Mint halljuk, az üzlet biztosítva volt s így a kár megtérül. A megejtett tűzrendőri vizsgálat valószínűnek tartja, hogy patkány vagy egér átrágtatta a gyufadobozokat s így keletkezett a tűz.

* **A III. kerületi Torna- és Vívóegyesület** eperjesi szereplése immár föltétlenül bizonyos, csak a versenyek esküdt ellensége: az idő is «bizonyos» volna akkorra. Bármennyire is kívánatos a gazdáknak az eső és a szomjas földnek jótékony, a magunk önző szempontjából azonban csak az ily ragyogó szép eget szeretjük, mint a milyen már hetek óta van fölöttünk. Buzgón ki is használják az E. T. V. E. tagjai s minden nap a leglelküimeretesebben izzadnak a haza (értsd kapu) érdekében, a melyet azonban elérniök kevésbé, kapni inkább sikerülhet. Minthogy azonban a füleslabda helyébe footballt kellett vennünk, az E. T. V. E. alkalmat akar szolgáltatni tagjainak, hogy e téren is bemutassák képességeiket, azért a játék előtt hajtási rekord-kísérletek lesznek, a melyek valószínűleg jóval felülmúlják majd az eddigi országos eredményt. (Vadkert, Magyar-Óvár 47 m. 32 cm.)

* **Köszönetnyilvánítás.** A nemes szíveről ismert és általánosan becsült Kubinyi Albertné úrnőnek, mint az eperjesi ev. gyámintézeti nőegylet buzgó választmányi tagjának halála alkalmából koszorúmegváltás címén ezen egyet *diakonissza-alapja* javára következő adományok folytak be, a melyekért az adakozóknak hálás köszönetet nyilváníttunk. *4 koronával* adtak: özv. Mosászky Gyözőné és Bielek Lászlóné; *2 koronával*: Bergmann Nándorné, Husz Árminné, Meliorisz Ilka, dr. Mosászky Tituszné, Melczer Gyuláné, dr. Oszvald Tivadarné, Thrór Gyuláné és dr. Sztelho Jánosné; *1 koronával*: dr. Balpatak Imréné, Bielek Sándorné, Gamauf Györgyné, Halbsch Gusztávné, Jármay Béláné, Liptai Lajosné, Mayer Endréné, Remenyik Lajosné, Szénássy Paula, Schroepter Antalné, Zavatzky Szilárdné, Bretz Sándorné, Frenyo Lajosné, Hartmann Albertné, Molitorisz Istvánné, Oszvald Vilma és Vogel Béláné; *50 fill.-t* adott Vandrák Vilma. Összesen *41 kor. 50 fill.* Az eperjesi ev. gyámintézeti nőegylet nevében: özv. *Mosászky Gyözőné*, elnök; *Mayer Endre*, titkár.

* **Megrendszabályozott fürdős.** Az eperjesi rendőrkapitányság a múlt héten közegészség- és köztisztasági szempontból vizsgálatot tartott az eperjesi gőz-

és kádfürdőben s többrendbeli hiányokat észlelvén, a fürdőt érzékenyen megbüntette s a közegészségügynek megfelelő modern átalakítások eszközésére szorította A tulajdonos ennél fogva csakugyan előnyösen átalakította különösen a kádfürdő szobáit, melyekben most már modern igényekkel épített kényelmes fehér email-fürdőt is találunk. Ideje volt már, hogy e téren is valami kedvező intézkedés történjék, a mely legalább valamennyire tűrhetővé tegye a helyzetet, mert mégis nagy hiány az, ha ily népességű s intelligens városnak nincs rendes fürdője, mely a közönségnek, egészsége ápolásában annyira fontos igényeit — úgy mint más, ennél kisebb városokban is, — kielégítené.

* **Felette fontos minden háztartásnak!** Mintegy kitűnő eredménnyel alkalmazható, sokoldalú háziszert a *Vértés* gyógyszerész *sósórszássa*, mely használatban a leghatásosabb

* **Burgonyakiemelőgép-verseny.** A Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület, több gépgyáros közreműködésével, október 9-ikén d. e. 9 órakor a kellemesi gazdaságban burgonyakiemelőgép-bemutatót rendez. A gépversenyt célja a gazdaközönségnek alkalmat nyújtani arra, hogy mellet ilyen gépeket beszerezze, meggyőződhessenek annak czélzerűségéről, munkaképességéről, miáltal meglesz óva az esetleg nem alkalmas gépeknek hasztalan beszerzésétől. Másrészt a gépgyárosoknak is módot nyújt a bemutatás a gazdaközönséggel közvetlen érintkezésbe lépni, kívánságaikat meghallani s az esetleg szükségesnek vélt újításokat s módosításokat megbeszélni. Vármegyénk agilis egyesületét e szempontokon kívül az a cél is vezérelte, hogy a munkáshiány miatt küzdő gazdaközönségen is segítsen, amennyiben egy czélzerű gép beszerzése által tetemes munkákész nélkülözhető. Ilyen gépek 15—20 napszámot pótolnak. Az érdekes gépbemutatót nagy érdeklődés mutatkozik nemcsak vármegyénk gazdaközönsége körében, de Zemplén, Abauj, Szepes s Liptóvármegyék gazdái is számosan rándulnak Eperjesre e gépbemutatóra. Résztvesznek továbbá a kassai m. kir. gazd tanintézet tanárai s hallgatói is. A gépbemutatóra több jeles hazai gépgyáros jelentkezett; ezeken kívül Nik Ede kir. tanácsos, gödöllői kor-uradalmi igazgató is bejelentette saját találmányú burgonyakiszedő-gépét, melyet személyesen fog a gazdaközönségnek bemutatni.

* **Szarvasmarhadíjazás Eperjesen.** A Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület, a földművelésügyi minisztérium anyagi támogatásával, szeptember 28-ikán az eperjesi vásártéren szarvasmarhadíjazást rendezett. A díjazáson résztvehettek a vármegye összes szarvasmarha tenyésztői, pénzdíjakban azonban csak a kisgazdák részesülhettek. Reggeli 9 órakor Piller Kálmán g. e. elnök a gazdaközönséghez intézett beszéddel a díjazást megnyitotta; a megnyitás után megalakultak a bíráló-bizottságok. A bíráló-bizottságok elnökei lettek Hedry Ernő, Roskoványi Miklós és Kovaliczky Mihály. A bíráló-bizottság csak az azon szarvasmarhák tulajdonosait részesítette jutalomban, akiknek állatai a pinzgauji jelleget elég tisztán viselték magukon. A díjazásra felhajtott 24 drb bika, 30 drb üsző és 12 drb tehén, összesen 66 drb. A felhajtott állatok minősége sem volt olyan, minőnek várt lehetett volna, de úgy a felhajtás csekélyége, mint a kifogásolható minőségnek oka a már 2 év óta uralkodó száj- és körömfájás, mely miatt gazdáink tartózkodtak, részben pedig el is tiltották a felhajtástól. Nagy átlagban mégis észlelhető a haladás, a mennyiben a kijelölt pinzgauji tenyésziránynak mind nagyobb térhódítását bizonyította ez a felhajtás is. Díjazva a következők lettek: *Bikakért*: Máthé Menyhért, Máthé Gábor, Cselgovszky Mihály, Balcsák András, Balyik József, Taskó András, Pankuch János, Marencsin Árpád, Bleier József díszoklevelet kapott. *Üszőkért*: Krisztmann József, Frics István, Fecsó Mihály, Balcsák András, Szabol János, Schmidt József, Fenyus András, Sztaskó András, Bajusz György, Inas György, Pehovits János. Bleier József díszoklevelet kapott. *Tehenekért*: Pannér Antal, Gajdos György, Sztaskó András, Fuchs János, Szabol János, Pankuch András. Bleier József díszoklevelet kapott.

* **Türr tábornok emlékiratai.** Mikor Világos után, az elnyomatás szomorú napjaiban, a magyar nép arra gondolt, hogy fegyverrel vívja vissza a szabadságát, akkor a Messiásként várt Kossuth Lajos mellé még egy szabadítót képzelt: Türr Istvánt, a kit 1860. óta Garibaldi legkiválóbb bajtársa gyanánt ünnepezt az olasz nemzet és egész Európa. Türrt a magyar emigránsok már rég ismerték akkor: 1848—1849-ben nem harcolt ugyan a honvédség soraik közt, de olaszföldön magyar légiót szervezett, Világos után Mazzinival éveken át zaklatta az osztrákokat; küzdött a reakció ellen 1849-ben Badenben, 1855-ben a krimiai szövetségesség szolgálataiban, 1857-ben a cserkészeket lázította, 1859-ben Garibaldi mellett harcolt, majd a délszlávok közt agitált és a «marsalai ezer» expedíciójában világhírűvé tette nevét. Számos harctéren vívta ki altábornagyi rangját, és mindig csak a magyar ügyért harcolt. Rokonságba jutván a francia császári családdal, nagy összeköttetéseit fontos diplomáciai missziókban érvényesítette és aktív szereplő volt nagyhorderejű és a magyar ügyre visszaható európai eseményekben. A kiegyezés után itthon és a külföldön nagyszabású közgazdasági alkotásokkal foglalkozott. Az utóbbi húsz év alatt a magyar állam jóhíre, a népek szabadsága és Európa békeje érdekében publicisztikai tevékenységet fejtett ki nagy világlapokban és nemzetközi kongresszusokon. Évek óta állandó munkatársa a *Magyar Hirlapnak*, a mely kizárólag közli cikkeit Ezen sokoldalú szereplésének hatvan

évre terjedő nevezetes mozzanatait Türr István megírja most az emlékirataiban, melyeknek közlését a *Magyar Hirlap* kezdi meg az októberi negyeddal. Ugyancsak most kezdi meg a *Magyar Hirlap* a «Tolvaj? Gyilkos?» című szenzációs angol regény közlését. A *Magyar Hirlapnak*, e független, szabad-elvű, a magyar nemzet jogaiért lelkesedéssel küzdő napilapnak előfizetési ára negyedévre 7 korona, egy hónapra 2 korona 40 fillér. Kiadóhivatalának címe: *Magyar Hirlap*, Budapest, V., Honvéd-utca 10.

Felelős szerkesztő:
Dr. Mikler Károly.

Kiadótulajdonos:
Kósch Árpád.

NYILTTÉR.*

Nyilatkozat.

Alulírottak a leghatározottabban s a szó legszorosabb értelmében *visszautasítjuk* mindazon impertinens *értékeseket*, a melyekkel minket Berthóty Tivadár szeptember 27-ikén este a Nemzeti-szálloda vendéglő-helyiségében *ittas állapotban* illetett. Ami pedig a jelen volt joghallgatók egyik-másikának sértegetéseit illeti, azokat, mint minden tekintetben *kiskorú egyének meggondolatlan fecsegéseit*, egyáltalában figyelembe nem vesszük.

Ér György, Török Antal, Beke Ferencz, Buzási János, Susztrovits Károly, Pemsel Ferencz, Virágh János.

*Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelőséget a Szerk.

680—1903. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Alulírott m. kir. főbányahivatal kezelése alatt álló *sófőző-üzem 1904. évi anyag- és terményszükségletének fedezése* céljából árlejtés hirdettetik, és pedig:

I. csoport: **Gabonaneműek és takarmányok:**

160 q. búzára hl.-ként 75 kg. súlylyal,
330 q. rozsrá « 71 « «
35 q. zabra « 43 « «
50 q. lószénára,
20 q. zsúpszalmára,
10 q. alomszalmára.

II. csoport: **Olajneműek és kenő-anyagok:**

600 kg. repcze égőolajra,
300 kg. dynamogépolajra,
200 kg. kenderkőczra.

III. csoport: **Fűrészárúk:**

10 m. ³ 4 m. hosszú, 20—35 cm. széles és
10 cm. vastag tölgy, padlóra.

IV. csoport: **Építési anyagok:**

100 prisma (à 2 m.³) teljesen tiszta, 5 cm. átmérettel bíró mészkőkavicra (útkaviccsoláshoz). Ezen termények és anyagok a beálló szükséghez képest 1904. évi január, április, július és október hó elején esedékes negyedévi részletekben, esetleges felszólítás után azonnal a soóvári m. kir. főbányahivatali szertárba be szállítandók lesznek.

A magyar nyelven szerkesztett, zárt és 1 koronás bélyeggel ellátott írásbeli ajánlatok, melyek csoportonként külön-külön, elkülönítve teendők és melyekben az ajánlott árak származási helye és egységára pontosan kiirandó, az ajánlott összegnek 10% bánatpénzzel és megfelelő anyagmennyiségekkel felszerelve, *jolyó évi október hó 20-ig, délelőtt 9 óráig* nevezett hivatalnál megtartandó zárt ajánlati versenytárgyalásra a kitűzött határidőig annál is inkább benyújtandók, mert elkésetten beérkezett, vagy utóajánlatok feltétlenül fognak visszautasítani. A bánatpénz készpénzben vagy elfogadható állami értékpapirokban a napi árfolyam 90%-ával számítva, csatolandó.

Továbbá köteles ajánlattevő ajánlatában határozottan felemlíteni, hogy a szállítási feltételeket — melyek alulírott kir. főbányahivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor betekinthetők — ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti. Végül fentartja magának alulírott főbányahivatal azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül — tekintet nélkül az ajánlott árakra — szabadon választhasson és a szállítást azoknak ítéltesse oda, kiket a szállítás teljesítésére legmegbízhatóbbnak talál.

Soóvár, 1903. szeptember hó 22.

M. kir. főbányahivatal.

URANOS-KÉK

ruhamosáshoz
a legjobb kékítőszert!

Törvényesen védve.

Mosintézetekben, háztartásokban a legkedveltebb ruhakéltő.

Olcsó és felülmúlhatlan!
Kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő. —
1 nagy üveg 1.60 kor. — 1/2 üveg 1 kor.

Kapható mindenütt.

Utánzatoktól óvakodjunk!

Kizárólagos gyártói: HOCHSINGER TESTVÉREK VEGYÉSZETI GYÁRA BUDAPEST, VI., Rózsa-utca 85.

4069—1903. szám

Faeladási hirdetmény.

Az eperjesi vasúti állomástól mintegy 13 kilométernyire fekvő, a kakasfalvi m. kir. erdőgondnokság kezelése alatt lévő A. ü. o., V. vág-sor., 24. tag, 3. osztágában 1903—1904. évben kihasználás alá kerülő következő fakészletek fognak árverés útján eladatni:

Mintegy 3382 köbm.-re becsült *lúczfenyő-épület- és haszonfa* és 1584 ürköbméternek becsült *lúczfenyő-tűzifa*.

Továbbá mintegy 3293 köbm.-re becsült *veresfenyő-épület- és haszonfa* és 1543 ürköbméternek becsült *veresfenyő-tűzifa*, összesen 38,840 korona kikiáltási ár mellett.

Az írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverés **1903. évi november hó 3-ikán d. e. 10 órakor** fog a soóvári m. kir. erdőhivatal helyiségében megtartatni.

A kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt a soóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be. Az ajánlatban a megajánlott vételár számjegyekkel és betűkkel világosan kiírandó és határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azokat magára nézve feltétlenül kötelezőknek elfogadja.

Utó- vagy a szerződési és árverési feltételektől eltérő ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a részletes becslési kimutatások a soóvári m. kir. erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Soóvárrott, 1903. évi szeptember hó 25-ikén.

M. kir. kinestári erdőhivatal.

F E R E N C Z

pálinka (sósorszesz)
Vértes gyógyszerész-féle,

használatban a leghatásosabb. Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenekelőtt legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyűrődésre (massage). Kétféle sikerrel használják: **köszvény, csúsz, meghűlések ellen, bennelások, áczamoknál, gyuladás és kelésnél**, továbbá a fejbor erősítésére, valamint a száj tisztítására; **bel-sőleg, gyomor-görcs, rosszullét, fejfájás** stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levélhordóknak s általában sokat gyalogolóknak nélkülözhetetlen. Valódi védjegy.

csak a mellékelt védjeggyel. — Egy üveg 30 fill., 1 és 2 korona.

Kapható Eperjesen: Atlasz D., Dahlström Károly, Glücksmann Mór, Holénia B., Lefkovits Emil, Mikollik István, Sváby Ferenc és Trosztler Kálmán uraknál; általában ott, ahol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen.

VÉRTES L. „Sas”-gyógysz. Lugoson.

A Római, Osztendei, Londoni és Párisi kiállításokon aranyéremmel díszkeresztrel és díszoklevéllel kitüntetve.

Amerika.

Abfahrt von Havre jeden Samstag.

Fahrkarten durch die

Französische Linie.

Gute und schnelle Beförderung. Ausgezeichnete Verpflegung incl. Wein und Liqueur. Nähere Auskunft gratis und franco durch die

Französische Linie

WIEN, IV., Weyringergasse Nr. 8.

53,505—1903. III. K. M. sz.

Hirdetmény.

A budapest-kassa-zborói állami közúton levő 68. sz. eperjesi Szekeső-patak **híd fafelszerkezetének helyreállítását 22,516** korona 91 fillérenyi összeg erejéig engedélyeztem.

A fentemlített munkák kivitelének biztosítása céljából az **1903. évi október hó 15-ik napjának d. e. 10 órájára**

az eperjesi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A versenyezni óhajtókat felhívom, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött időig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe venni nem fogom.

Az ajánlathoz a vállalati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz (vagy a bánatpénznek az állampénztárnál [adóhivatalnál] történt letételét igazoló pénztári nyugta) esatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Budapest, 1903. évi szeptember hóban.

Keresk. m. kir. miniszter.

Árverési hirdetmény.

Az EPERJESI BANKEGYLET részéről közhírré tétetik, miszerint a nála elzalogosított és bezárólag **folyó évi junius hó 30-ig lejárt** ékszer-, értékpapír- és egyéb tárgyakból álló **kézizálogok**

1903. évi november hó 9-én

reggeli 9 órakor az intézet helyiségében, az alapszabályok értelmében tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek **eladatni fognak.**

Ezen zálogok az árverés napjáig az illető felek által rendezhetők.

Eperjesen, 1903. szeptember hó 5-én.

Az Eperjesi Bankegylet igazgatósága.

Keil-lakk

legkitünőbb mázolószert puha-padlok számára.

Keil-féle viaszkenőcs kemény-padló számára.

Keil-féle fehér «Glaser»-fénymáz 45 krajczár.

Keil-féle arany-fénymáz képkeretekhez 20 kr.

Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Mindenkor kaphatók:

Gallotsik J. Vilmos cégnél Eperjesen.

Czigelkai

Lajos- és István-forrás

kapható

— Holénia Béla —

üzletében

Eperjesen.

Deák Ferencz-utczai
új házban

egy hámoszobás és két négyszobás

lakás

a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel, mosó- és fürdőszobával együtt

azonnal kiadó.

Bővebbet Chamilla András
Felső-körút 14. szám alatt.

Gróf Wengerszky Hugó úr alsó-
sebesi erdejéből eladásra kerülő
legjobb minőségű

bükk-tűzifa

kizárólag nálam kapható. Rende-
léseket alulirott vagy Guttmann
Adolf (Eperjesen, Árok-u.) fogad el.

Friedmann Ignác,
Felsősebes.

Egy használt, 4-es

Clayton & Shuttleworth-

cséplőgép

teljes felszereléssel, mely
gyárilag egészen ki lett ja-
vítva, új tűszekrényvel és
kazánvizsgálati bizonyítvány-
nyal ellátva,

— sürgősen eladó. —

Bővebbet

Ilkovits Testvérek,

Szedikert,

u. p. Töltszék.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több
mint 34 év óta megbízható bedörzsölésül al-
kalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghűléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásár-
láskor óvatosak legyünk és csak
eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony”
védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k., 40 f. és 2 k. árban
a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár:
Budaörs, József, gyógyszerésznél
Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
cégek és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Globus-
tisztító-kivonat

jobban tisztít, mint bármely más tisztítószer.

Minden háziasszony

üdvözölhető, aki az egészség, takarékoság és jóízre való
tekintetből a Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávéát használja.

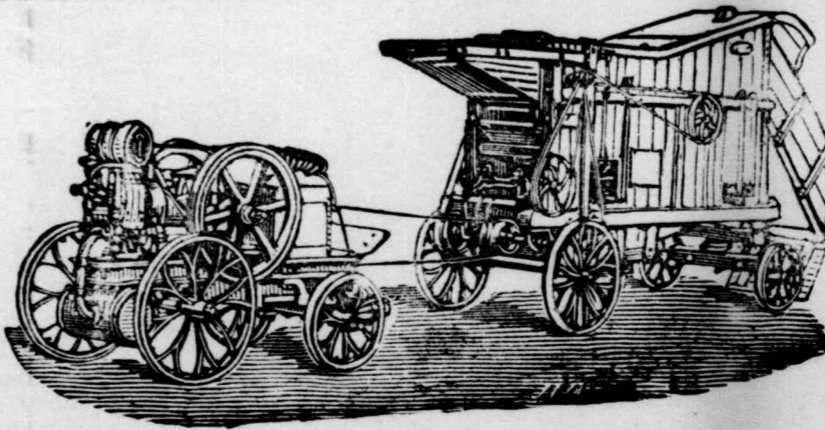
Tiszteletteljes kérelem: A bevásárlásnál ne kérjen egyszerűen „maláta
kávé”, hanem mindig határozottan — Kathreiner-féle — Kneipp-maláta
kávéát, s azt csakis az itt ábrázolt eredeti csomagokban fogadja el!

„MAYER” GÉPGYÁR vas- és fémöntőde részv.-társ.
Szombathely. Raktár: Budapest, V., Lipót-körút 15.

Készít mindennemű kiténő szerkezetű Benzin-motorokat 2-50 lóerőig
Gazdasági gépeket, Benzin-motoros cséplőkészletek.

Legolcsóbb üzem
gépész - szükségleten.

Tűzveszély kizárva.

Malomépítéssel: Új hengerrészek, minden e szakmába vágó gép gyártása. Teljes műalmi berendezések.
Különlegesség: Legújabb szerkezetű csavaros és szabad víznyomású borsajtó.
Osborne D. M.-féle világhíri amerikai arató- és kaszáló-gépek magyarországi kizárólagos képviselőisége.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. * Kívánatra minden szükségletre külön költségvetés.